

آیا جامعه مدنی در آمریکا مرده است؟

مصطفی غنی زاده
پژوهشگر سیاسی

انتخاب مجدد ترامپ این سؤال جدی را ایجاد کرده که چرا جامعه مدنی در آمریکا نتوانسته نقش خود را به درستی ایفا کند؟ این سؤال از آن جهت مهمتر و اساسی تر است که ترامپ «مجدد» انتخاب شده است. در دوره اول گفته می شد آن انتخاب صرفاً یک «انحراف» بود و چون رقیب، شخص ناتوانی بود، چنین اتفاقی افتاده است؛ اما حالا پس از چهار سال دوری ترامپ از قدرت، انتخاب دوباره او توسط آمریکایی ها انتخابی از روی اشتباه، انحراف یا ضعف رقیب نیست، بلکه انتخابی برای چرخش از برخی اصول ارزشی در چهارچوب لیبرال دموکراسی است. حالا باید پرسید جامعه مدنی کجاست و چرا ناتوان در جلوگیری از این وضعیت بوده؟

مسئله جامعه مدنی را به آن بخشی از جامعه که به صورت داوطلبانه از قواعد دنیای مدرن دفاع می کند، تعریف می کنند. نهاد های غیرتحمیلی و غیرانتفاعی که بر اساس ارزش های جدید بانکیه برگشت رگو، به دولت و بازار فشار می آورند تا از چهارچوب های ارزشی خارج نشوند. این جمع های توانمند از خانواده تا نهادهای بسیار بزرگتر مانند انجمن های دانشگاهی و گروه های بزرگ غیرسیاسی و متمرکز بر برخی مسائل خاص مانند محیط زیست را شامل شوند. رسانه نیز یک رکن اساسی برای این امر بوده و است.

یکی از شعار های اساسی جامعه لیبرال-دموکراسی به ویژه در آمریکا که محمل اصلی رشد این نرم افزار حکمرانی در ۸۰ سال گذشته بوده، وجود همین بخش برای اصلاح حرکت حکمرانی بوده است. یکی از دوره های اوج جامعه مدنی در دهه ۱۹۶۰ بود که جریان های ضد جنگ ویتنام، اعتراضات دانشجویی و برخی فعالیت های مربوط به مسائل جنسی در جریان بود و عملاً توانست تغییراتی را در کشورهای غربی به وجود آورد. در برهه های دیگر نیز همین تغییرات در جریان بود.

ادعای اساسی علاقه مندان به مدل لیبرال-دموکراسی، این بود که هر زمان حکمرانان یا نخبه مندان بخوانند برای نفع شخصی یا گروهی، منافع عمومی را از بین ببرند، جامعه مدنی اجازه نخواهد داد و عملاً جلوی آن ها را خواهد گرفت. البته در این زمینه برخی مثال های واقعی وجود داشته که انتصافات توانسته برخی تغییرات را ایجاد کند و جلوی برخی مضرات را بگیرد.

اما سؤال بالا را باید دوباره تکرار کرد؛ چرا جامعه مدنی نتوانسته جلوی انتخاب ترامپ را بگیرد؟ کسی که ده ها پرونده باز در زمینه های مالی و اخلاقی دارد کسی که رکورد بیشترین دروغ ثبت شده در دوران ریاست جمهوری قبلی را دارد؛ کسی که بخش بزرگی از اطرافیان و نزدیکانش در انواع پرونده ها محکوم و زندانی شده اند؛ کسی که نتایج انتخابات قبلی را نپذیرفته و مانند برخی سیاسیون عقب افتاده برای تغییر در نتایج، معترضان را به کنگره فرستاده؛ کسی که انواع اظهارات ضد ارزش های لیبرال در موضع نزادی و جنسیتی را ایراد کرده است و...

یکی از محققان حوزه علوم سیاسی برای جامعه مدنی چهار اصل را مشخص کرده: لیبرالیسم یا آزادی مدنی، قانون گرایی، پلورالیسم یا کثرت گرایی و سکولاریسم. اگر به شخصیت ترامپ و حواشی حوالی او نگاه کنیم، متوجه می شویم تقریباً هر چهار حوزه توسط وی مورد تجاوز قرار گرفته اند. قانون گرایی او در داستان حمله به کپیتال و عدم پیش رفتن پرونده های وی ناپدید شد. کثرت گرایی در جریان انواع تکرار های نژاد پرستانه به ویژه درباره مهاجرین لاتین مورد خدشه است. سکولاریسم هم در موضوع انواع تکرار ها اوانجلیستی و آخرالزمانی به شخص ترامپ به شدت تضعیف شده. لیبرالیسم هم طی برخی رخداد های دیگر به همین مشکلات دچار شده بود. این ها یعنی اصول اساسی جامعه مدنی توسط وی و اطرافیان به شدت تضعیف و مورد خدشه واقع شده است.

اما مسئله صرفاً ترامپ نیست؛ قرار گرفتن ایلان ماسک به عنوان نماد بازار آزاد و سرمایه داری در کنار او، ماجرا بسیار پیچیده تر و عمیق تر هم می کند، یعنی اگر قرار بود جامعه مدنی دولت و بازار را کنترل کند، حالا این هر دو بیند که در ائتلاف با هم کار را پیش می برند. به ویژه آنکه ترامپ یک عقبه بزرگ از کار تجاری و مالی هم دارد، پس مقاومت جامعه مدنی الزام بیشتری هم دارد.

پس چرا جامعه آمریکایی دوباره ترامپ را انتخاب کرده؟ فزونی یا پامپس از اعلام نتایج گفته بود: «اهمیت این انتخابات فراتر از این مسائل خاص است و نمایانگر رد قاطعانه رأی دهندگان آمریکایی از لیبرالیسم و درک خاصی است که از «جامعه آزاد» از دهه ۱۹۸۰ به بعد شکل گرفته است. این هاشان می دهد سؤال ما برای اصلی ترین اندیشمندان زنده در غرب هم یک مسئله اساسی است. اینکه ترامپ در تمام هفت ایالت چرخشی پیروز شده نشان می دهد پیروزی بایدهن در ۲۰۲۰ واقعاً آب مری و حتی شانسسی بوده، حتی کاهش فاصله آرای ترامپ با هریس در ایالت های اصلی دموکرات ها مانند کالیفرنیا و نیویورک هم تضعیف این جامعه مدنی را نشان می دهد. باید دقت داشته باشیم که دموکرات ها با وجود مشکلات داخلی و خروج بایدهن از رقابت، در دو ماه اخیر تمام توان خود را برای پیروزی هریس خرج کرده بودند. خلاصه این وضعیت آن است که جامعه مدنی نه در یک انحراف در ۲۰۱۶، بلکه در یک چرخش از اصول ارزشی خود فرایندی را طی می کند. اینکه پوپولیسم، نئولیبرالیسم، ظهور ابزار ارتباطی جدید، تغییر در الگوی ذهنی نسل زد، بحران های اقتصادی، جنگ های گسترده و... در این ماجرا دخیل بدانیم، تحلیلی سستی از آنچه رخ داده و باید صورت گیرد. امامهم این است که جامعه مدنی در آمریکا نه فقط کار خود را بر اساس اصول خود انجام نداده که حتی بعضاً به صورت برعکس اقدام کرده یا حداقل زور سابق خود برای تعیین سرنوشت سیاست داخلی و وضعیت اجتماعی آمریکا را ندارد. باید نشست و تحلیل کرد که چرا این اتفاق افتاده و چگونه یکی از ستون های لیبرال-دموکراسی سقوط کرده است. امامهم تر از این تحلیل پیش بینی فهم آثار این تضعیف یا حتی مرگ آن مدل سابق جامعه مدنی است که حتماً و قطعاً آثاری گسترده در جهان خواهد داشت. مدلی که قرار بود «آخرین نرم افزار حکمرانی» بشر و پیشرفته ترین مدل آن باشد، به این نقطه رسیده که کسی مانند ترامپ و یارانش، خروجی آن می شوند.

فرهیختگان

پنجشنبه
اول آذر ۱۴۰۳
۱۹ جمادی الاول ۱۴۴۶
۲۱ نوامبر ۲۰۲۴

شماره
۴۲۸۵
صفحه
۱۶
تومان
۱۰۰۰۰

وزیر خارجه قطر در ایران چه بود؟

مدنی در دولت خودمان

پیش نویس قطعنامه کشورهای اروپایی علیه ایران در آژانس در حالی رسانه ای شد که دبیرکل آژانس، اعترافاتی تاریخی در مورد فعالیت ها در پارچین و... داشت

اعتراف گماشته

همه در پی ضد قهرمان اند؛ شما چطور؟

مینی سریال «پنگوئن» در مدت زمان کوتاه توانست نظر مخاطبان سریال دوست را جذب کند

«فرهیختگان» در گفت وگو با فعالان دانشجویی پیشنهادات

به معاون فرهنگی جدید وزارت علوم را بررسی کرد

دانشگاه سیاسی باشد نه سیاسی کار

کشتیبرانی ایران که اولین بار در زمان مصدق تحریم شده بود

در سال ۱۴۰۲ رکورد جابه جایی بار را شکست

دور زدن تحریم ۷۱ ساله

۱۶

مدیرعامل یک شرکت دانش بنیان عملکرد دانشگاه آزاد در حوزه فناوری را ارزیابی کرد

بازی دوسربرد دانشگاه با کمک به رشد فناوری

۵

۵۰۴